

EKONOMIUTSKOTTETS BETÄNKANDE 6/2007 rd

Riksdagens bankfullmäktiges berättelse 2006

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 15 juni 2007 Riksdagens bankfullmäktiges berättelse 2006 (B 10/2007 rd) till ekonomiutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- bankfullmäktiges ordförande Seppo Kääriäinen
- bankfullmäktiges vice ordförande Antti Kalliomäki
- generaldirektör Erkki Liikanen, Finlands Bank
- biträdande direktör Jukka Vesala, Finansinspektionen.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

I berättelsen redogörs precis som under tidigare år för Europeiska centralbankens penningpolitik samt den världsekonomiska utvecklingen, utvecklingen i euroområdet och den ekonomiska utvecklingen i Finland. Där ingår också en översikt över Finlands Banks verksamhet, en presentation av bankens bokslut och en redovisning av de ärenden som bankfullmäktige handlagt. Finansinspektionen fungerar administrativt i anknytning till Finlands Bank, men är självständigt i sina beslut.

Ekonomiutskottet har sett på vissa faktorer med verkningar som sträcker sig längre bort i tiden än berättelseåret.

Forskning om transitionsekonomier: Ryssland, Kina ja Indien

Forskningsinstitutet för transitionsekonomier är en av avdelningarna inom Finlands Bank. Utom att det forskar i makroekonomisk utveckling och

finansmarknadens utveckling studerar, bevakar och analyserar institutet den ekonomiska utvecklingen, finanspolitiken och pågående ekonomiska omstruktureringar i tillväxtekonomier, inte minst Ryssland och Kina, och hur länderna integreras i den globala ekonomin. Institutet gör jämförande studier som involverar också de övriga transitionsekonomierna och, vid behov, tillväxtekonomierna i ett bredare perspektiv.

Forskningen vid forskningsinstitutet för transitionsekonomier tjänar inte bara Finlands Bank och den offentliga förvaltningen utan också näringslivet, vetenskapssamhällen, massmedier och intresserade enskilda personer i Finland och utomlands. Varje år arbetar flera finländska och utländska gästforskare vid institutet.

Under de senaste åren har de ryska och kinesiska ekonomierna varit på stark frammarsch. De har fått ökad tyngd i den globala ekonomin och större medinflytande över den internationella ekonomiska utvecklingen. Den kinesiska valutareserven har framför allt på grund av överskottet

i utrikeshandeln och direkta utländska investeringar vuxit ut och blivit störst i världen och är nu över 1 300 miljarder dollar.

Det är viktigt att institutet också ser på andra tillväxtekonomier än de ovan nämnda i ett större sammanhang, anser ekonomiutskottet. Det framhåller att det behövs analyser av den ekonomiska utvecklingen inte bara i Kina utan också i Indien, liksom också bevakning av europeiska tillväxtekonomier som konkurrerar med Finland. Finlands Banks forskningsinstitut för transitionsekonomier tar fram viktig information som det gäller att utnyttja effektivt bl.a. för att locka internationella investeringar till Finland. Forskningsinstitutet för transitionsekonomier kunde med fördel lämna rapporter om Indien lika väl som om Ryssland och Kina.

Ekonomiutskottet framhåller att forskningsinstitutet, andra producenter av forskning, typ Jubileumsfonden för Finlands självständighet Sitra, och vetenskapssamhällena absolut bör samordna sin forskning så att det inte uppstår onödiga överlappningar.

Finland och turbulensen på den finansiella marknaden

Turbulensen på den finansiella marknaden fick sin början i Förenta staterna, där den utlöstes av snabbt växande betalningsproblem på den s.k. subprime-marknaden. Hushåll med bostadslån och låg kreditvärdighet råkade i svårigheter när räntorna gick upp och ökningen i bostadspriserna stannade av. Oroligheterna i Förenta staterna fick småningom återverkningar också i Europa, där en del stora banker har avsevärda finansiella åtaganden och indirekta subprime-risker och redan nu redovisade värderingsförluster.

Enligt Finansinspektionens bedömning till ekonomiutskottet är riskerna på grund av direkta subprime-risker och andra risker i den amerikanska bostadslånesektorn mycket små för de banker som är verksamma i Finland. De kommer att ha värderingsförluster bara i begränsad omfattning. Turbulensen på den finansiella marknaden får indirekta effekter på bankernas lönsamhet och solvens också i Finland när kostnaderna för upplåning går upp i konkurrensen

om insättningar och när räntenivån stiger. Hittills har bankernas solvens och finanser varit starka och solvensbuffertarna tillräckliga.

Hushållens skuldsättning

Bankfullmäktige har precis som under tidigare år uppmärksammat riskerna för gäldenärer och hela nationalekonomin med att utlåningen har ökat mycket snabbt och framför allt med att bostadslånen är större än någonsin.

Efterfrågan på bostadslån har ökat under en rad år. Bostadslånen uppgick i slutet av 2005 till 48,5 miljarder euro, i slutet av 2006 till 55,3 miljarder euro och i slutet av 2007 till 60 miljarder euro. På samma tid har konsumtionslånen gått upp från 9,4 till 11 miljarder euro och hushållens övriga upplåning från 11,2 till 13 miljarder euro. Genomsnittsräntan på hushållens bostadslån har ökat från 3,22 procent i slutet av 2005 till 4,85 procent i slutet av 2007. Konkurrensen på låne marknaden är hård, och såvitt Finansinspektionen har kunnat iaktta, prissätter bankerna sällan hushållslån enligt riskerna. Räntemarginalerna har blivit knappare och deras spridning mellan bankerna har minskat.

Enligt den senaste enkäten var låntagarnas genomsnittliga bostadslån 65 200 euro, men stora bostadslån är inte längre sällsynta. Personer i åldern 29—39 år och de som bor i huvudstadsregionen har oftare än andra lån på mer än 100 000 euro. De genomsnittliga återbetalningstiderna på lånen har blivit längre. Den mest typiska återbetalningstiden är numera 20 år, men det är också populärt med ännu längre tider. I slutet av 2006 var ett genomsnittshushålls skulder 96 procent av den disponibla årliga inkomsten. En av riskerna med bostadsfinansieringen är att skuldsättningen koncentreras, när 20 procent av hushållen står för 80 procent av hushållens skulder. Förmånliga finansiella villkor och längre återbetalningstider på lån har livat upp bostadsmarknaden, med högre bostadspriser som följd.

Ekonomiutskottet ser precis som bankfullmäktige allvarligt på riskerna med hushållens skuldsättning, dvs. nedsatt återbetalningsförmåga t.ex. på grund av höjda räntor, arbetslöshet eller sjukdom. Än så länge är sysselsättningen god

och därmed är också hushållens ekonomiska situation och förmåga att klara av sina lån tillräckliga. Men i och med att bostadslånen blir allt större och räntor klättrar allt högre ställs bostadslåntagarnas solvens på prov. Utskottet inskräpper i finansinstitutet att de har ett ansvar för att kontrollera att låntagarna verkligen klarar av sina lån sedan övriga nödvändiga levnadskostnader dragits av. Finansinstitutet har helt riktigt offentligt varnat för överskuldssättning. Det finns information om saken på Finansinspektionens webbsida.

Omstruktureringar på finansmarknaden

Det har skett betydande omstruktureringar på den finländska finansmarknaden. Framför allt banker och försäkringsbolag har omstrukturerat sina relationer. Bankerna har utvidgat utanför sina kärnområden och samarbetet mellan banksektorn och handeln har intensifierats. Bankerna är nu något färre sedan vissa lokala banker fusionerats. När Sampokoncernen sålde Sampo Banken till Danske Bank försvann ett betydande finländskt finanskonglomerat från den finska marknaden. Samtidigt har utländska finansinstituts dotterbanker befast sin ställning. Nordiska bankkoncerner har tagit åt sig en allt större andel av den finska marknaden. Banksektorn har fortsatt internationaliserats och speciellt inriktat sig på

Ryssland under 2006. En omorganisering av finansinspektionen övervägs i Finland. Meningen är att den nya kontrollorganisationen inleder sin verksamhet i början av 2009. Omorganiseringen av relationerna mellan finansmarknaden och försäkringsbolagen och internationaliseringen är stora utmaningar för en effektiv kontroll och för kontrollkostnaderna. Ju mer internationell banksektorn blir, desto mer information behöver insättarna om vilka effekter det får för deras skydd att bankerna i Finland förvandlas till filialer. Nivån på insättningsskyddet varierar i de nordiska länderna. Vårt insättningsskydd ger i regel bättre täckning. En utländsk bank har möjlighet att söka extra skydd för sina insättningar i Finland, och då är skyddet i nivå med det finländska. Insättarna måste ges en möjlighet till medvetna beslut om säkra insättningar som lämpar sig bäst för dem.

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan anförda föreslår ekonomiskutskottet

att utskottet inte har något att anmärka på i fråga om berättelsen och

att betänkandet sänds till riksdagens bankutskott för kännedom.

Helsingfors den 8 november 2007

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Jouko Skinnari /sd
vordf. Antti Rantakangas /cent
medl. Janina Andersson /gröna
Hannu Hoskonen /cent
Matti Kangas /vänst
Toimi Kankaanniemi /kd
Miapetra Kumpula-Natri /sd

Jouko Laxell /saml
Eero Lehti /saml
Päivi Lipponen /sd
Marjo Matikainen-Kallström /saml
Sirpa Paatero /sd
Markku Uusipaavalniemi /cent
Ulla-Maj Wideroos /sv.

Sekreterare var

utskottsråd Eelis Roikonen.